

NA ZAHRADĚ SE UČÍME I BAVÍME.

Proměna školního pozemku v České Skalici v živou učebnu

Popis stávajícího stavu zahrady při ZŠ Česká Skalice

Oplocený pozemek zahrady při ZŠ navazuje na školní budovu, z ostatních tří stran je obklopen zahrádkami bytového a rodinných domů. Nachází se na něm **kůlna** na zahradní nářadí, **záhon** na zeleninu a zpevněná plocha s **posezením**. Dalším vybavením je **ohniště** se dvěma nízkými lavicemi, které jsou již ve špatném stavu.

Budova školy

Rostou zde dva ovocné **stromy**, slivoně, z nichž jedna je už prochlá a slouží zejména jako biotop pro živočichy. Dalšími rostlinami zahrady jsou **trvalky**, které tvoří záhon spolu s **keři** - kdoulovcem a cesmínou. Jinak je plocha **travnatá**, mírně výškově **členitá**, se sklonem směrem ke školní budově.

Výhled na věž Husova sboru

Záhon v zimním období

Popis navrhovaného řešení

Školní zahrada bude plnit spoustu **funkcí**. Bude sloužit zejména k **výuce**, ale také ke **hře**, aktivitám i relaxaci dětem ve školní **družině** a navíc může být prostorem pro **setkávání** učitelů, žáků i jejich rodičů v rámci různých akcí.

Zázemí pro výuku na čerstvém vzduchu tvoří plánovaná **učebna**, která bude vybavena **tabulí** na psaní křídou a **magnetickými tabulemi**, tematicky zaměřenými na typy přírodních prostředí. Proto se zde bude vyučovat nejvíce přírodopis, ale i mnoho dalších předmětů, včetně výukových programů a projektových dnů. Navíc podlaha učebny je plánovaná z recyklované **pryže**, a tak se po vyklizení nábytku dá využít pro sezení, hru, cvičení a podobně.

Kromě učebny jsou na pozemku navrženy mnohé další prvky pro praktickou výuku, herní prvky pro trénink hrubé motoriky a ohniště jako místo setkávání.

V první etapě budou realizovány tyto části:

Sbírka hornin

Sbírka je tvořena **osmi druhy hornin** s popisem: **Usazené horniny** – opuka (Příbylov u Skutče), pískovec (Krákorka u Červeného Kostelce), vápenec (Černý Důl); **vyvřelé horniny** – žula (Prosetín u Skutče), čedič (Dubičná u České Lípy), melafyr (Babí u Trutnova); **metamorfované horniny** – mramor (Bohdaneč u Zbraslavic), břidlice (Masty u Dobrušky). Jednotlivé kameny budou mít velikost cca 0,5 x 0,5 x 0,7 m s tím, že delší strana je zapuštěna do terénu. Kameny budou zasypány jemným **kačírkem** včetně podsypu, aby nebyly v kontaktu se zemínou. Plocha bude ohraničena obrubou z použitých **žulových kostek**, **cedulky** s popisem budou vyrobeny z trvanlivé sendvičové folie.

Ilustrační foto

Gabionový vyvýšený záhon

Tento záhon je navržen mezi stávajícím posezením a plánovanou učebnou, řeší **převýšení terénu** a slouží k výuce o živé i neživé přírodě. **Kamenná výplň** bude rozdělena na 8 úseků, které korespondují s horninami ze sbírky, ale zde bez cedulek a v jiném pořadí – bude tedy sloužit jako „poznávačka“.

Záhon bude osázen **bylinami** vhodnými k přímé konzumaci, a to jako studený i horký nápoj (máta, meduňka, třapatka) nebo na výrobu pomazánek či ozdobu pečiva (cibule, pažitka, petrželka, dobromysl 'Wilder Majoran' jako vytrvalá náhrada majoránky).

Užitková zahrádka

Plocha užitkové zahrádky zahrnuje **dřevěné vyvýšené záhony** v kombinaci s **kompostéry** tak, aby se kolem nich vešlo co nejvíce žáků najednou. V zadní řadě jsou navrženy měsíční **jahůdky** a kompostéry, na kterých lze pěstovat **tykve**. Přední záhony jsou věnovány pěstování nenáročných **zeleniny**. Nádoby obklopují **ovocné keře** – borůvky, rybíz a maliny, které plodí v době školního roku (zejména v červnu – rané odrůdy, ale také od září do listopadu – remontantní maliny). Plocha je ohraničena obrubou z použitých **žulových kostek** a zamulčována dřevní **štěpkou**.

Vyvýšené záhony nejsou pouze velké květináče naplněné zeminou. Pro jejich tvorbu platí pravidla, při jejichž dodržení docílíme skvělých zahradnických výsledků. **Výplň vyvýšeného záhonu** je tvořena různým organickým materiálem. Nejprve se odebere vrstva nejkvalitnější zeminy a do vzniklé jámy jsou uloženy větší kusy dřeva. Dále vrstevíme menší kousky dřeva, kůry nebo větvi, listů, seno, drny a podobně, můžeme použít i hnůj a nevyzrálý kompost. Nakonec zasypeme zeminou, tu nejkvalitnější necháme navrch. Jelikož dochází k tlení a slehávání materiálu, každý rok přidáváme uleželý kompost.

Ilustrační foto

Infopanel o odpadech

Dřevěný infopanel obsahuje skutečné příklady druhů odpadu spolu s informací, jak dlouho se v přírodě **rozkládají**. Před panelem je prostor v trávníku, kde si žáci mohou zakopat do země svoje odpadky a sledovat tyto procesy názorně.

Ilustrační foto

Dřevo přichystané na zahradě pro stavbu broukoviště

Broukoviště

Na zahradě se nachází **trouchnivějící dřevo**, které je ideálním materiálem pro stavbu broukoviště. To bude vybudováno žáky společně s rodiči. Na místě k tomu určeném bude vykopána **jáma**, kam budou **špalky** zapuštěny cca do třetiny své délky, a to zejména svisle, několik jich může být položeno i vodorovně nebo šikmo. K zásypu bude využita vykopaná **zemina**, travní drn bude zkompostován.

Hmyzí domek

Hmyzí domky neboli hotely jsou v poslední době velkou módou. Aby však byly plně funkční, je nutné vyplnit je materiálem skutečně využitelným pro **život a vývoj hmyzu**. Proto volíme hotel vyrobený odborníky včetně výplně a důležité je i správné natočení – v našem případě směrem na **jihovýchod**.

Ilustrační foto

Ilustrační foto

Nádrž na vodu

Střeška stávající kůlny bude využita pro sběr **dešťové vody** do tisícilitrové nádrže. Bude upraven **okap** – voda bude nasměrována do nádrže nebo při uzavření záklopký poteče na zem a vsákne se do záhonu s keři. Aby bylo možné vodu nalévat kohoutem do konví, bude nádrž podložena kostkami starší betonové dlažby do výšky cca 0,5 m.

Špalky na sezení z různých druhů dřeva

Tyto prvky mají více funkcí. Jednak slouží k **sezení kolem ohniště** nebo i jinde na zahradě, ale také pro **poznávání vzhledu dřeva a kůry** různých stromů. Jedná se o tyto rody stromů: smrk, jedle, borovice, modřín, lípa, topol, olše, buk, dub, javor, jasan, bříza. Špalky budou na řezu opracované, vysoké cca 40 cm s průměrem cca 30 cm, včetně kůry, s vypáleným názvem stromu. Pro zvýšení jejich trvanlivosti budou po použití vždy uklizeny pod stříšku kůlny nebo do kůlny.

Ilustrační foto

Krmítko pro ptáky

Velké atypické krmítko, nazývané též ptačí hostinec, bude umístěno na stávající opěrnou zídku při vstupu na zahradu. Bude možné tak **pozorovat ptáčky** ze zahrady, ale také z oken školy. K návštěvnosti krmítka přispěje také výsadba **ptačího zobu** pod zídkou a **jeřábu** vedle ní.

Záhon pro hmyz i výuku

V naší krajině ubývá **kvetoucích rostlin**. Pro jejich podporu je navržen záhon z **keřů a trvalek**, který navazuje na stávající výsadby. Navržené keře vykvétají postupně od předjaří až do podzimu a poskytují **potravu hmyzu i krásu a poučení** lidem – žákům i návštěvníkům. Dřeviny jsou opatřeny **cedulkami** s názvy a pro přístup ke všem druhům keřů jsou zde vytvořeny **cestičky** ze starší betonové dlažby pokládané na sucho. Cestičky a přesazení trvalek z budoucího trávníku zajistí rodiče žáků, cedulky vyrobí sami žáci při pracovních činnostech, viz níže.

Zapojení žáků a jejich rodičů do realizace zahrady

Ilustrační foto

Žáci v rámci pracovních činností vyrobí **cedulky** s názvy rostlin na zahradě. Cedulky mohou být **dřevěné**, ale také třeba **keramické** – je na dohodě učitelů a žáků, jakou možnost zvolí. Mohou také vyrobí doplňky pro živočichy - **ptačí budku**, menší **krmítko** nebo **domeček pro škvory** a podobně.

Dále žáci provedou **výsev trávníku** kolem ohniště, kde dojde k terénním úpravám. Bude jim vysvětleno, že založení trávníku není jen rozhoz osiva, ale také příprava půdy, následné zapravení osiva hráběmi a utažení povrchu prknem nebo širokou lopatou.

V rámci akcí pro rodiče s dětmi bude vytvořeno **broukoviště**, položena **dlažba** okolo kůlny, pod nádrže na vodu a jako cestičky mezi keře. Jelikož bude změněn tvar trvalek záhonu, některé květiny budou muset být **přesazeny** na nějaké vhodné místo v rámci záhonu. Také dojde k obnově **ohniště**, dobrovolníci mohou přinést nové valouny, které lze často najít i na polích. Na těchto akcích s veřejností je nutná účast autorského dozoru, který dokáže vysvětlit záměr projektu a cílový stav, ke kterému práce směřují.

Způsob následné péče

Běžná údržba zahrady je zajištěna Městem Česká Skalice, jehož zaměstnanci zejména **sekají trávník**. Péče o užitkové i okrasné záhony bude v rukou žáků a jejich učitelů především v rámci **pěstitelských prací**. Řez dřevin, zejména **výchovný řez stromů**, ale i **průklest keřů**, je vhodné ponechat odborné zahradnické firmě.